

Sygn. akt III C 1103/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2014 rok

Sąd Okręgowy w Warszawie III Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Mariusz Solka
Protokolant:	Stażysta Katarzyna Karasek

po rozpoznaniu w dniu 18 grudnia 2014 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa S. K.;

przeciwko B. P.;

o zachówek;

orzeka:

- zasądza od pozwanej B. P. na rzecz powódki S. K., kwotę 217.224,30 (dwieście siedemnaście tysięcy, dwieście dwadzieścia cztery, 30/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 08 lutego 2014 roku do dnia zapłaty;
- wyroкови w pkt.1 w zakresie kwoty 50.000,00 (pięćdziesiąt tysięcy) złotych nadaje rygor natychmiastowej wykonalności;
- w pozostałym zakresie powództwo oddala;
- zasądza od pozwanej B. P. na rzecz powódki S. K., kwotę 18.079,00 (osiemnaście tysięcy, siedemdziesiąt dziewięć) złotych kosztów procesu, w tym kwotę 7.200,00 (siedem tysięcy, dwieście) złotych tytułem wynagrodzenia pełnomocnika.---

/-/ SSO Mariusz Solka

sygn. akt **III C 1103/13**

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 02 października 2013 roku powódka S. K. wniosła o zasądzenie na jej od pozwanej B. P. kwoty 218.083,33 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia pozwu do dnia zapłaty tytułem zachowku po ojcu W. K.. W uzasadnieniu do powyższego żądania powódka wskazała, iż jest córką spadkodawcy zatem jest uprawniona do wystąpienia z roszczeniem o zachówek przeciwko spadkobiercom testamentowym. Powódka zażądała zasądzenia na jej rzecz 1/2 wartości udziału spadkowego który by jej przypadął przy dziedziczeniu ustawowym.

Powódka wskazała, iż całość masy spadkowej po zmarłym W. K. została spisana w drodze spisu inwentarza przez Komornika Sądowego, który ustalił wartość czystej masy spadkowej na kwotę 1.308.499,95 złotych.

Pozwana B. P. wniosła o oddalenie powództwa ponad kwotę 50.000 złotych. Pozwana nie kwestionowała uprawnień powódki do zachowku po ojcu ani dokonanej przez Komornika wyceny wartości działki i domu. Pozwana podniosła, iż po pomiędzy otwarciem spadku a sporządzeniem operatu szacunkowego przez rzeczoznawcę poniosła nakłady z majątku odrębnego na nieruchomości spadkową, które to nakłady podniosły wartość nieruchomości. Pozwana dodatkowo podniosła, iż poniosła także koszty które winny być zaliczone do długów spadkowych a które nie zostały ujęte w spisie inwentarza spadku przez Komornika, chociażby na koszty pogrzebu spadkodawcy, koszty ubezpieczenia samochodu. Pozwana zaprzeczyła także jakoby część ruchomości uwzględnionych w spisie inwentarza wchodziły faktycznie w skład spadku, wskazując iż część ruchomości faktycznie nie istniała albo były jej własnością. Pozwana podnosiła także, iż przy uwzględnianiu należnego powódce zachowku winno się uwzględnić darowiznę poczynioną na jej rzecz przez spadkodawcę w postaci kolekcji szabel o wartości ok. 50.000 złotych. Ponadto pozwana wносиła o obniżenie należnego powódce zachowku z uwagi na sprzeczność jego żądania z zasadami współżycia społecznego (odpowiedź na pozew k.110-114).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W. K. zmarł w dniu 20.08.2010 roku, pozostawiając po sobie testament notarialny z dnia 06.08.2004 roku Rep (...) nr (...), w którym do całego spadku powołał swoją żonę B. P.. Wcześniej spadkodawca sporządził inne testamenty. W dniu 06.10.1986 roku, sporządził testament notarialny za nr Rep (...), w którym do całego spadku powołał córkę S. K.. W dniu 07.02.2000 roku sporządził testament notarialny za nr Rep (...) nr (...), w którym do całego spadku powołał A. G..

(dowód: okoliczności bezsporne, akt zgonu k. 3, k. 20 testament notarialny, k. 195 testament notarialny, k. 275 testament notarialny – z akt dołączonych XVI Ns 1141/10).

Postanowieniem z dnia 29.03.2011 roku, Sąd Rejonowy zlecił Komornikowi Sądowemu dokonać spisu inwentarza spadku po spadkodawcy W. K., oddalił jednocześnie wniosek o zabezpieczenie spadku. Powyższe postanowienie zostało wydane na wniosek powódki z dnia 23.03.2011 roku, w którym wносиła o dokonanie spisu inwentarza spadku po ojcu, wskazując iż nie została ujęta w jego testamencie, nie została wydziedziczona i jest uprawniona do zachowku po spadkodawcy. Odpis postanowienia został doręczony B. P. w dniu 13.04.2011 roku

(dowód: okoliczności niesporne. k. 34-36 wniosek o spis inwentarza, k. 37 postanowienie, k. 44 – doręczenie postanowienia - w aktach dołączonych XVI Ns 1141/10).

Postanowieniem z dnia 08 stycznia 2013 roku Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa w Warszawie XVI Wydział Cywilny w sprawie o sygn. akt II Ns 1141/10 stwierdził, że spadek po zmarłym W. K., zmarłym dnia 20 sierpnia 2010 roku w W., ostatnio stale zamieszkałym w W. przy ul (...), na podstawie testamentu notarialnego sporządzonego dnia 06.08.2004 roku przed notariuszem P. C. w kancelarii notarialnej w W. (Rep(...)), nabyła w całości żona B. P.. Postanowieniem z dnia 13.09.2013 roku, Sąd Okręgowy V Wydział Cywilny-Odwoławczy, oddalił apelację obu uczestniczek od w/w postanowienia Sądu Rejonowego.

Dowód (okoliczności niesporne, k. 359 postanowienie Sądu Rejonowego dla Warszawy Mokotowa, k.398 postanowienie Sądu Okręgowego – w aktach dołączonych sygn. akt II Ns 1141/10).

Spadkodawca W. K. był kilka razy żonaty. W chwili śmierci był żonaty z pozwaną B. P.. Z wcześniejszych związków spadkodawca posiadał dwie córki: powódkę S. K. i J. K.. Spadkodawca posiadał jeszcze jednego syna M., który zmarł przed spadkodawcą jako bezdzietny kawaler. Innych dzieci nie posiadał. Nie posiadał dzieci pozamałżeńskich ani przysposobionych. Nikt ze spadkobierców nie zrzekł się dziedziczenia, nikt nie odrzucił spadku ani nie został uznany za osobę niegodną dziedziczenia.

(dowód: okoliczności niesporne, k.3 akt zgonu, k. 4 akt małżeństwa, k. 31 akt urodzenia powódki, k.147 akt urodzenia, k. 181 – zapewnienie spadkowe - w aktach dołączonych XVI Ns 1141/10).

Wyrokiem z dnia 15.06.1994 roku, Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa, skazał spadkodawcę W. K. na karę 1,6 roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 2 lat, a także karę grzywny, za znęcanie się fizyczne i moralne na żoną J. K. w okresie 04-11.1992 rok.

(dowód: k. 180-181 wyrok, zeznania świadka J. W. k.260).

W sprawie KM 35/12, Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla Warszawy Mokotowa Magdalena Groszek, prowadziła postępowanie z wniosku powódki S. K. o dokonanie spisu inwentarza spadku po zmarłym W. K. na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego dla Warszawy Mokotowa z dnia 29.03.2011 roku. W dniu 01.02.2012 roku, Komornik zlecił biegłemu rzeczoznawcy majątkowemu sporządzenie wyceny nieruchomości zabudowanej przy ulicy (...) nr KW (...), według cen i wartości na dzień otwarcia spadku tj. dzień 20.08.2010 roku. W dniu 18.06.2012 roku, Komornik wystosował do uczestników postępowania zawiadomienie o terminie spisu inwentarza na dzień 11.07.2012 roku w domu przy ulicy (...) w W.. O terminie spisu inwentarza zostali zawiadomieni pełnomocnik powódki i pozwana, przy czym z uwagi na nieprawidłowe wklejenie zwrotki w aktach komorniczych nie jest możliwe ustalenie w jakim dniu zawiadomienie zostało pozwanej doręczone. Pomimo braku możliwości odczytania daty na zawiadomieniu kierowanym od komornika, pozwana B. P. była powiadomiona o terminie wyznaczonego spisu inwentarza. W dniu wyznaczonym na dokonanie spisu tj. 11.07.2012 roku, pozwana nie otworzyła nieruchomości do dokonania spisu inwentarza przez komornika. Pismem z dnia 17.07.2012 roku, pełnomocnik powódki złożył spis wyposażenia nieruchomości przy ulicy (...) wraz z szacunkową wartością nieruchomości. W dniu 18 lipca 2012 roku, Komornik dokonał protokołu spisu inwentarza spadku po spadkodawcy W. K., w skład którego wchodziły m.in.

- ruchomości wg spisu przedłożonego przez powódkę na łączną kwotę 162.075 złotych;
- nieruchomość przy ulicy (...) w (...) o wartości 1.142.726 złotych;
- zadłużenie na rachunku w Banku (...) SA w kwocie 301,05 złotych.

A także dwa samochody o (...) i R. (...) o wartości wówczas nieustalonej. Zgodnie z dołączonym do spisu inwentarza operatem szacunkowym nieruchomości przy ulicy (...) w W., nieruchomość została wyceniona na datę 20.08.2010 roku. Protokół spisu inwentarza został przesłany przez Komornika obu stronom, i doręczony pozwanej B. P. w dniu 16.08.2012 roku. Pozwana nie wniosła żadnych zastrzeżeń do dokonanego spisu inwentarza ani nie wniosła skargi na czynność komornika. Po uzupełnieniu informacji odnośnie własności samochodu R. (...), postanowieniem z dnia 06.11.2012 roku, komornik uzupełnił spis inwentarza spadku o samochód R. (...), i O. (...) i określił czystą wartość spadku na kwotę 1.308.499,95 złotych. Postanowienie zostało doręczone pozwanej B. P. w dniu 9.11.2012 roku, która nie wniosła żadnych zastrzeżeń do dokonanego uzupełnienia spisu inwentarza ani nie wniosła skargi na czynność komornika

(dowód: k. 15 zlecenie wyceny, k. 28 zawiadomienie o spisie, k.29-30 zawiadomienia o spisie, k. 32 – protokół, k.33-35 spis ruchomości, k.36-38, k.42 – doręczenie spisu inwentarza, k.43 – zpo od doręczenia spisu inwentarza, k.50 postanowienie, 52 – zpo od doręczenia uzupełnienia spisu, operat szacunkowy - w aktach komorniczych KM 35/12, k. 282 akt XVI Ns 1141/10, k.284 – protokół rozprawy z dnia 26.06.2011 roku w sprawie XVI Ns 1141/10).

Pozwana poniosła koszty pogrzebu spadkodawcy w kwocie 7.667,88 złotych, koszt stypy pogrzebowej w kwocie 1119 złotych oraz poniosła koszt w wysokości 3.000 złotych z tytułu wystawienia nagrobka dla spadkodawcy W. K.. Jednocześnie z tytułu ubezpieczenia koszty pogrzebu zostały zwrócone pozwanej w wysokości 6.632,76 złotych. W związku z powyższym pozwana poniosła długi spadkowe w łącznej wysokości 5.154,12 złotych.

(dowód: k.124 wykaz towarów i usług, k. 129 – rachunek z tytułu dopłaty, k. 129 dwa rachunki za konsumpcję, 129 – rachunek, k. 112v – twierdzenia pozwanej w odpowiedzi na pozew).

Po uwzględnieniu długów spadkowych, czysta wartość masy spadkowej po W. K. wynosi 1.303.345,83 złotych (1.308.499,95 – 5.154,12). Udział spadkowy jaki przypadł by powódce jako spadkobierczyni ustawowej – 1/3 wynosi 434.448,61 złotych. Zachówek stanowiący 1/2 udziału przypadającego w przypadku dziedziczenia ustawowego wynosi 217.224,30 złotych.

Spadkodawca nie dokonał na rzecz córki S. K. żadnej darowizny zaliczanej na zachówek. Od 1992 rokułożył na utrzymanie córki alimenty zasądzone przez Sąd. Spadkodawca nie kontaktował się z córką w żaden sposób, nie przekazał jej też żadnego prezentu.

(dowód: zeznania świadków: M. K. k. 223, K. G. k.224, J. G. k.258-259, J. W. k. 259-261, zeznania powódki S. K. k. 262-263).

Pozwana nie dokonała na nieruchomości przy ulicy (...) w W. przed otwarciem spadku tj. przed 20.08.2010 roku, żadnych nakładów które mogłyby zostać zaliczone na poczet jej ewentualnych nakładów.

(dowód: okoliczności bezsporne).

Podstawą ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie stanowiły złożone do akt sprawy dokumenty, których autentyczności nie zakwestionowała żadna ze stron. Dokonując ustaleń faktycznych Sąd oparł się także częściowo na zeznaniach świadków K. G., M. K., J. G., J. W., a także zeznaniach powódki S. K..

Jako wiarygodne aczkolwiek nieistotne dla ustalenia stanu faktycznego Sąd uznał zeznania świadka B. S. (k.222). Świadek zeznała, iż spadkodawca przekazał kolekcję broni byłej żonie aby ta przekazała dalej córce. Jednocześnie świadek twierdziła, że bardzo cierpiał że nie ma kontaktu z córką, przyznawała także, iż nie miała kontaktu także z drugą córką, która była za granicą. Zeznania tego świadka stoją w wyraźnej sprzeczności z zeznaniami innych świadków chociażby J. G. i J. W., której to spadkodawca miał przekazać kolekcję broni, która zaprzeczyła ażeby takowa darowizna miała miejsce.

Jako wiarygodne aczkolwiek nieistotne dla ustalenia stanu faktycznego Sąd uznał zeznania świadka M. K. (k.223), i świadka K. G. (k.224). Świadkowie nie miały informacji o żadnej darowiznie uczynionej na rzecz powódki, twierdziły że spadkodawca bardzo ubolewał że nie ma kontaktu z córką, lecz nie wiedziały co było tego powodem.

Jako wiarygodne Sąd uznał zeznania świadka J. G. (k.258-259), oraz świadka J. W. (k.259-261). Świadkowie zgodnie wskazywali, iż spadkodawca nie dokonywał żadnej darowizny na rzecz powódki, tym bardziej kolekcji broni. Jako wiarygodne Sąd uznał zeznania świadka K.-W. w zakresie przyczyny i braku kontaktów córki z ojcem. Świadek wskazywała, iż córka wielokrotnie usiłowała takowy kontakt nawiązać brak natomiast było takiej woli ze strony ojca.

Jako wiarygodne Sąd uznał zeznania powódki przesłuchanej w charakterze strony, zeznania te są spójne zgodne z zeznaniami świadka J. W., zgodne z zasadami doświadczenia życiowego. Powódka zaprzeczyła aby otrzymała od ojca jakąkolwiek darowizną oraz aby ojciec kiedykolwiek próbował z nią nawiązać kontakt, pomimo kilku prób nawiązania takiego kontaktu z jej strony. Powódka zaprzeczyła także autorstwu listu kierowanego do spadkodawcy, z związku z czym to pozwaną obciążał obowiązek udowodnienia, iż przedmiotowy list został przez powódkę napisany i wysłany.

Jako niewiarygodne Sąd uznał zeznania pozwanej przesłuchanej w charakterze strony (k.263-265). Niezgodne z prawdą są twierdzenia pozwanej, iż nie wiedziała o terminie spisu inwentarza spadku w dniu 11.07.2012 roku, skoro bezsprzecznie z protokołu rozprawy w sprawie XVI Ns 1141/10 (k.284), wynika, iż na terminie rozprawy na którym była obecna pozwana i jej pełnomocnik, pełnomocnik S. K. złożył zawiadomienie komornika o spisie inwentarza spadku na dzień 11.07.2012 roku i odpis tego zawiadomienia został doręczony pełnomocnikowi B. P.. Powyższe przesądza o tym, iż pozwana doskonale sobie zdawała sprawę z fakt, iż postępowanie w zakresie spisu inwentarza jest prowadzone i podjęła decyzję o niewpuszczeniu komornika celem dokonania spisu z „natury”, narażając się w ten sposób na sporządzenie spisu inwentarza bez oględzin na podstawie samej wyceny biegłego rzeczoznawcy i oświadczeń obecnej powódki. Sama pozwana przyznaje, iż nie była świadkiem darowizny kolekcji broni, o czym wspominać miał jej jedynie

spadkodawca. Pozwana sama przyznawała, iż W. K. miał orzeczoną karę więzienia w zawieszeniu i bał się spotykać z córką aby nie zostać sprowokowanym co mogłoby skutkować odwieszeniem kary pozbawienia wolności.

Zeznania świadka A. F. (k.223) nie wniosły nic istotnego do sprawy albowiem świadek nie posiadał żadnych informacji związanych z tezą dowodową na jaką miał składać zeznania.

Wartość czystej masy spadkowej Sąd ustalił w oparciu o dokonany przez Komornika w stosownym trybie spis inwentarza spadku po W. K. oraz uwzględnione w spisie ruchomości wskazane przez powódkę jako wchodzące w skład spadku po ojcu. Wskazać należy, iż spis inwentarza spadku dokonany przez Komornika Sądowego stanowi dokument urzędowy o którym mowa w art.244§1 kpc, w związku z czym stanowi on dowód tego co zostało w nim urzędowo zaświadczone. Jak wskazano wyżej w ustalonym stanie faktycznym, pozwana, była informowana przez Komornika o kolejnych czynnościach przy dokonywaniu spisu inwentarza spadku. Pozwana była prawidłowo powiadomiona o wyznaczonym spisie inwentarza na dzień 11.07.2012 roku, i niewątpliwie nie chciała udostępnić nieruchomości komornikowi celem dokonania prawidłowego spisu inwentarza spadku z natury. Wskazać należy, iż rzeczywiście z akt komorniczych nie sposób ustalić w jakim dniu doręczono pozwanej zawiadomienie o terminie spisu inwentarza wyznaczonym na 11.07.2012 roku, to już z akt dołączonych XVI Ns 1141/10 bezsprzecznie wynika, iż pozwana doskonale wiedziała o powyższym terminie. Jak wynika z protokołu rozprawy z dnia 26.06.2012 roku (k.284), na rozprawie była obecna pozwana B. P. wraz ze swoim pełnomocnikiem. Na rozprawie pełnomocnik S. K. złożył zawiadomienie komornika o terminie spisu inwentarza wyznaczonym na dzień 11.07.2012 roku (k.282) i odpis tego zawiadomienia został doręczony pełnomocnikowi B. P.. Gdyby nawet uznać, iż formalnie B. P. nie otrzymała takiego zawiadomienia od komornika przed terminem, to jednak bezsprzecznie o wyznaczonym terminie wiedziała i samodzielnie podjęła decyzję o nieudostępnieniu nieruchomości celem dokonania spisu inwentarza. Gdyby rzeczywiście pozwana nie otrzymała zawiadomienia o wyznaczonym spisie inwentarza z uwagi na doręczenie jej zawiadomienia o tej czynności po terminie (jak twierdzi), niezwłocznie po doręczeniu jej spisu inwentarza przez Komornika – w sytuacji gdy nie zgadzała się z jego ustaleniami, winna wystąpić o uzupełnienie tegoż spisu, ponowne oględziny, czy dokonanie spisu z natury. Tymczasem pozwana po otrzymaniu spisu inwentarza spadku, w którym komornik w sposób bardzo wyraźny wskazał, iż został on dokonany na podstawie wykazu ruchomości złożonych przez pełnomocnika powódki S. K., nie podjęła żadnych działań mających na celu sporządzenie prawidłowego spisu inwentarza spadku z natury. Następnie komornik uzupełnił w/w spis postanowieniem – na to postanowienie pozwana również nie zareagowała ani nie wniosła żadnej skargi na czynność komornika pomimo stosownego pouczenia. W sytuacji gdy w toku toczącego się postępowania przed Komornikiem w zakresie dokonania spisu inwentarza spadku, pozwana nie zajęła żadnego stanowiska pomimo prawidłowego powiadamiania jej o podejmowanych czynnościach, należy uznać, iż w drodze dorozumianej przyjmowała za prawidłowe ustalenia komornika w zakresie zarówno co do faktów jak i wskazywanych przez Komornika w spisie inwentarza wartości.

Podnoszone obecnie w odpowiedzi na pozew przez pozwaną zarzuty w zakresie spisu inwentarza spadku dokonanego przez komornika w postaci: nieprawidłowego zawiadomienia jej o terminie czynności, kwestionowania ruchomości wchodzących w skład spadku a także nieustalenia nakładów dokonanych przez nią na nieruchomość a dokonanych po otwarciu spadku – nie mogą zostać przez Sąd uwzględnione. Wskazać należy, iż komornik dokonał czynności spisu inwentarza zgodnie z prawem, pozwana miała możliwość zaskarżenia czynności skargą a także składania wniosków w zakresie ustalenia rzeczywistej wartości i rozmiaru majątku spadkowego, wskutek własnego zaniechania, własnego niedbalstwa czy wręcz własnego wyboru, pozbawiła się prawa kwestionowania ustaleń dokonanych w toku postępowania komorniczego. Wskazać należy, iż zgodnie z §27 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 01.10.1991 roku w sprawie warunków szczegółowego trybu postępowania przy zabezpieczaniu spadku i sporządzania spisu inwentarza – o terminie spisu inwentarza zawiadamia się wnioskodawcę i spadkobiercę. Nieprzybycie uczestników postępowania nie wstrzymuje czynności. Komornik zawiadomił strony o czynności spisu inwentarza spadku i najprawdopodobniej także pozwana była powiadomiona o tym terminie, albowiem w przeciwnym razie Komornik Sądowy, nie byłby uprawniony do przeprowadzenia tej czynności. Zgodnie z §28 w/w Rozporządzenia – do spisu inwentarza wciąga się majątek spadkodawcy z zaznaczeniem wartości każdego przedmiotu jak również

długi spadku. W spisie inwentarza wykazuje się też wartość czystego spadku, z uwzględnieniem wartości rzeczy i praw spornych.

W odpowiedzi na pozew, pozwana wprawdzie nie kwestionuje finalnie wartości nieruchomości ustalonej w operacie szacunkowym sporządzonym na zlecenie komornika (k.111v), podnosi jednak, iż powyższa wartość nie uwzględnia dokonanych przez nią nakładów dokonanych w okresie pomiędzy otwarciem spadku a sporządzeniem operatu szacunkowego przez biegłą.

W ocenie Sądu przedmiotowy zarzut pozwanej nie może się ostać, gdyż jak wynika bezsprzecznie Komornik dokonał wyceny nieruchomości przy ulicy (...) bez stosownych oględzin nieruchomości i uwzględnienia nakładów, wskazać jednak należy, iż zlecenie sporządzenia wyceny nieruchomości wprost wskazuje iż wycena winna być dokonana według stanu na dzień otwarcia spadku tj. na dzień 20.08.2010 roku (zlecenie k. 23 akt komorniczych). Jak wynika z operatu szacunkowego z akt komorniczych – wyceniona nieruchomość została wyceniona przez biegłą ściśle według wskazówek komornika (vide operat szacunkowy w aktach komorniczych). W związku z powyższym brak było podstaw do dokonywania wyceny w/w nakładów poniesionych przez pozwaną, skoro wycena dokonana przez biegłą na potrzeby spisu inwentarza dotyczyła stanu nieruchomości na dzień 20.08.2010 roku.

W związku z powyższym, iż wycena nieruchomości sporządzona przez rzeczoznawcę w postępowaniu w przedmiocie spisu inwentarza, dotyczyła stanu nieruchomości na dzień 20.08.2010 roku, zaś pozwana domagała się wyceny nakładów na nieruchomość dokonanych w okresie pomiędzy otwarciem spadku a dokonaniem wyceny nieruchomości, Sąd oddalił wnioski pozwanej o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego ds. budownictwa i kosztorysowania (k.262), jako nieistotne dla rozstrzygnięcia.

Podobnie postanowieniem z dnia 18.12.2014 roku (k.262), Sąd oddalił wniosek pozwanej o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego ds. wyceny broni albowiem wniosek ten był nieprzydatny do stwierdzenia okoliczności, które chciała udowodnić pozwana. Wniosek takowy Sąd mógłby dopuścić w sytuacji gdyby uprzednio pozwana zdołała w toku procesu udowodnić, iż powódka otrzymała od spadkodawcy darowiznę w postaci kolekcji broni zaliczalnej na zachówek. Skoro pozwana nie udowodniła powyższej okoliczności, wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego podlegał oddaleniu jako bezprzedmiotowy.

W związku z faktem, iż dokument spisu inwentarza sporządzony przez Komornika jest dokumentem urzędowym o którym mowa w art. 244 kpc, do zaprzeczenia prawdziwości dokumentu urzędowego będzie mieć zastosowanie art.252 kpc, zgodnie z którym, strona która zaprzecza prawdziwości dokumentu urzędowego albo twierdzi, że zawarte w nim oświadczenie organu, od którego dokument ten pochodzi są niezgodne z prawdą, powinien okoliczności te udowodnić.

Skoro zgodnie z §28 w/w Rozporządzenia do spisu inwentarza spadku wciąga się także długi spadkowe a długi te nie zostały wcześniej podczas sporządzonego spisu uwzględnione, dopuszczalne było ich uwzględnienie w przypadku udowodnienia, że takowe koszty zostały poniesione.

Zgodnie z art.922§3 kc § 3. Do długów spadkowych należą także koszty pogrzebu spadkodawcy w takim zakresie, w jakim pogrzeb ten odpowiada zwyczajom przyjętym w danym środowisku, koszty postępowania spadkowego, obowiązek zaspokojenia roszczeń o zachówek oraz obowiązek wykonania zapisów zwykłych i poleceń, jak również inne obowiązki przewidziane w przepisach księgi niniejszej.

Do długów spadkowych powstających z chwilą śmierci spadkodawcy należą koszty jego pogrzebu w takim zakresie, w jakim pogrzeb ten odpowiada zwyczajom przyjętym w danym środowisku. Stąd też obejmują wydatki poniesione w celu nabycia grobu, trumny, urządzenia ceremonii, jak też koszty zakupu odzieży żałobnej dla członków najbliższej rodziny zmarłego itp. (szerzej M. Pazdan (w:) K. Pietrzykowski, Komentarz, t. II, s. 1008; J. Kremis, E. Gniewek (w:) E. Gniewek, Komentarz, s. 1510).

W ocenie Sądu, pozwana udowodniła poniesione koszty pogrzebu spadkodawcy w kwocie 7.667,88 złotych, koszt stypy pogrzebowej w kwocie 1119 złotych oraz poniosła koszt w wysokości 3.000 złotych z tytułu wystawienia

nagrobka dla spadkodawcy W. K.. Jednocześnie z tytułu ubezpieczenia koszty pogrzebu zostały zwrócone pozwanej w wysokości 6.632,76 złotych. W związku z powyższym pozwana poniosła koszty podlegające zakwalifikowaniu jako długi spadkowe w łącznej wysokości 5.154,12 złotych (dowód: k.124 wykaz towarów i usług, k. 129 – rachunek z tytułu dopłaty, k. 129 dwa rachunki za konsumpcję, 129 – rachunek, k. 112v – twierdzenia pozwanej w odpowiedzi na pozew). Ustalając wysokość poniesionych kosztów pogrzebu, Sąd oparł się tylko i wyłącznie na przedłożonych przez pozwaną rachunkach, jednakże zdaniem Sądu nie mogły zostać uwzględnione w kwocie żądanej przez pozwaną (k.112v). Jak wynika z dołączonych przez pozwaną rachunków (k.124-129), rachunki te częściowo dublują się, i tak w zestawieniu towarów i usług wystawionym przez (...) (k.124), dubluje się kwota dalej dołączonych faktur na kwoty 3.317 zł (k.127), kwotę 652,70 zł (k.126). W związku z powyższym kwoty te nie mogły być zaliczane podwójnie. Jako uzasadniony jednocześnie Sąd uznał koszt zorganizowania stypy po pogrzebie dla najbliższej rodziny albowiem jest to zwyczajny koszt pogrzebu odpowiadający zwyczajom przyjętym w środowisku.

Na tle rozliczenia kosztów pogrzebu spadkodawcy zagadnieniem kontrowersyjnym może być zaliczenie do nich kosztów postawienia nagrobka spadkodawcy. Orzecznictwo przyjmuje, że koszty postawienia nagrobka stanowią dług spadkowy o charakterze pieniężnym (uchw. SN z dnia 22 listopada 1988 r., III CZP 86/88, OSNC 1989, nr 12, poz. 201). Pogląd ten został zakwestionowany w literaturze, podkreśla się bowiem, że brak jest podstaw do traktowania kosztów nagrobka jako nakładu rzeczowego na majątek spadkowy (B. Kordasiewicz, glosa do uchwały SN z dnia 22 listopada 1988 r., III CZP 86/88, NP 1990, nr 7-9, s. 202). Stąd też spadkobierca, który w wybrany przez siebie sposób chciał wyrazić swe uczucia do spadkodawcy i uczcić jego pamięć, musi liczyć się z tym, że poniesione przez niego na ten cel wydatki nie będą mogły być rozliczone w postępowaniu działowym, gdyż nie stanowią one długów spadkowych w rozumieniu art. 922 § 3 k.c. (A. S., Rozstrzygnięcie w postępowaniu działowym o wzajemnych roszczeniach pomiędzy współspadkobiercami z tytułu spłaconych długów spadkowych, Mon. Praw. 2005, nr 2, s. 84). Wydaje się jednak i Sąd w obecnym składzie ku takiemu stanowisku się skłania, że brak jest podstaw do odmowy rozliczenia kosztów postawienia nagrobka jako długu spadkowego, jeżeli zwyczaj stawiania nagrobka zmarłemu panuje powszechnie w danym środowisku, a jego koszty mieszczą się w granicach przeciętnych kosztów w tym środowisku ponoszonych. W ocenie Sądu stawianie nagrobków i pomników jest powszechnie praktykowane, zaś poniesione z tego tytułu koszty (3000 zł k. 129) nie sposób uznać na wygórowane.

Nie sposób uznać, zarzutów pozwanej iż koszt ubezpieczenia samochodu R. (...) wchodzącego w skład spadku – w kwocie 1.864,85 złotych należy zaliczyć do długów spadkowych (zarzut k. 112v). Powyższe zobowiązanie nie mieści się w kategorii długów spadkowych o których mowa w art.922§3 kc.

W ocenie Sądu, koszt ubezpieczenia samochodu R. (...) nie stanowił długu spadkowego a zobowiązanie które obciążało pozwaną. Zgodnie z art.922§1 kc, Prawa i obowiązki majątkowe zmarłego przechodzą z chwilą jego śmierci na jedną lub kilka osób stosownie do przepisów księgi niniejszej. Zgodnie z art.924 kc spadek otwiera się z chwilą śmierci spadkodawcy. Późniejsze wydanie przez Sąd postanowienia ma wyłącznie charakter deklaracyjny w którym Sąd potwierdza, kto jest faktycznym spadkobiercą. Dziwić musi powyższe stanowisko pozwanej, która utożsamia zapłatę za ubezpieczenie pojazdu z długami spadkowymi, skoro w przypadku nieruchomości nigdy nie miała wątpliwości, iż została jej spadkobiercą na podstawie testamentu, niezwłocznie podejmując remont nieruchomości i nie pozwalając na dokonanie spisu inwentarza. Skoro po śmierci spadkodawcy, pozwana była jego spadkobierczynią na podstawie testamentu, wstąpiła we wszystkie jego prawa i obowiązki o których mowa w art.922 kc. w tym również w umowę ubezpieczenia samochodu R. (...).

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Powództwo jako zasadne co do kwoty 217.224,30 złotych podlegało uwzględnieniu, w pozostałym zakresie jako niezasadne podlegało oddaleniu.

Stan faktyczny w niniejszej sprawie nie budzi wątpliwości. Czysta wartość spadku została ustalona przez Komornika Sądowego w postępowaniu w sprawie KM 35/11 na kwotę 1.308.499,95 złotych. W sytuacji gdy w toku toczącego się postępowania przed Komornikiem w zakresie dokonania spisu inwentarza spadku, pozwana nie zajęła żadnego

stanowiska pomimo prawidłowego powiadamiania jej o podejmowanych czynnościach, należy uznać, iż w drodze dorozumianej przyjmowała za prawidłowe ustalenia komornika w zakresie zarówno co do faktów jak i wskazywanych przez Komornika w spisie inwentarza wartości, w związku z tym w obecnym postępowaniu nie przysługuje jej prawo do kwestionowania w/w czynności Komornika.

Nie ulega wątpliwości, że spis inwentarza - polegający na ustaleniu i wymienieniu całego majątku spadkowego oraz długów spadku, z zaznaczeniem wartości każdego przedmiotu spadkowego oraz wartości czystego spadku - ma istotne znaczenie w zakresie zabezpieczenia spadku (art. 633 i nast. k.p.c.), ale także na obszarze prawa materialnego, w szczególności w odniesieniu do odpowiedzialności spadkobiercy za długi spadkowe. Zgodnie z art. 1031 § 2 zdanie pierwsze k.c., w razie przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe tylko do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku, chyba że podstępnie nie podał do inwentarza przedmiotów należących do spadku albo podał do spadku nieistniejące długi (por. także art. 1032 k.c. oraz art. 319 k.p.c.). Treść spisu inwentarza wielokrotnie decyduje również o przedmiocie działu spadku (art. 680 § 1 k.p.c.), waży zatem na wartości udziałów poszczególnych spadkobierców w spadku, a tym samym na wysokości spłat lub dopłat, czy też roszczeń o zachowek W efekcie kształtuje zakres praw spadkobierców do schedy spadkowej (porównaj orzeczenie SN z dnia 23.08.2006 roku III CZP 52/06).

W odpowiedzi na pozew, pozwana wprawdzie nie kwestionuje finalnie wartości nieruchomości ustalonej w operacie szacunkowym sporządzonym na zlecenie komornika (k.111v), podnosi jednak, iż powyższa wartość nie uwzględnia dokonanych przez nią nakładów dokonanych w okresie pomiędzy otwarciem spadku a sporządzeniem operatu szacunkowego przez biegłą. Jak wskazano już wyżej przy ocenie dowodów, przedmiotowy zarzut pozwanej nie może się ostać, gdyż jak wynika bezsprzecznie Komornik dokonał wyceny nieruchomości przy ulicy (...) bez stosownych oględzin nieruchomości i uwzględnienia nakładów, wskazać jednak należy, iż zlecenie sporządzenia wyceny nieruchomości wprost wskazuje iż wycena winna być dokonana według stanu na dzień otwarcia spadku tj. na dzień 20.08.2010 roku (zlecenie k. 23 akt komorniczych). Jak wynika z operatu szacunkowego z akt komorniczych – wyceniona nieruchomość została wyceniona przez biegłą ściśle według wskazówek komornika (vide operat szacunkowy w aktach komorniczych). W związku z powyższym brak było podstaw do dokonywania wyceny w/w nakładów poniesionych przez pozwaną, skoro wycena dokonana przez biegłą na potrzeby spisu inwentarza dotyczyła stanu nieruchomości na dzień 20.08.2010 roku. Pozwana zgodnie z rozkładem ciężaru dowodu nie zdołała także udowodnić, iż powódka otrzymała od spadkodawcy darowiznę w postaci kolekcji broni zaliczalnej na zachowek o wartości 50.000 złotych.

W związku z faktem, iż dokument spisu inwentarza sporządzony przez Komornika jest dokumentem urzędowym o którym mowa w art. 244 kpc, do zaprzeczenia prawdziwości dokumentu urzędowego będzie mieć zastosowanie art.252 kpc, zgodnie z którym, strona która zaprzecza prawdziwości dokumentu urzędowego albo twierdzi, że zawarte w nim oświadczenie organu, od którego dokument ten pochodzi są niezgodne z prawdą, powinien okoliczności te udowodnić.

W ocenie Sądu pozwana zdołała jedynie udowodnić poniesienie długów spadkowych związanych z pogrzebem spadkodawcy na kwotę w łącznej wysokości 5.154,12 złotych.

Pozwana nie kwestionowała uprawnień powódki do zachowku. Kwestią sporną pomiędzy stronami była wysokość zachowku należnego powódce W ocenie pozwanej wysokość należnego zachowku winna podlegać obniżeniu na podstawie art. 5 k.c. tj. w oparciu o zasady współżycia społecznego.

W związku z powyższym zarzutem w następnej kolejności należy rozważyć możliwość obniżenia zachowku należnego powódce na podstawie art. 5 k.c. Stosownie do treści art. 5 k.c. nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony.

W judykaturze ukształtowany jest pogląd o dopuszczalności obniżenia zachowku na podstawie art. 5 k.c., jednakże jest to rozwiązanie o wyjątkowym charakterze. W orzecznictwie Sądu Najwyższego często podkreśla się szczególną rolę jaką pełni instytucja zachowku w polskim porządku prawnym. Instytucja zachowku służy ochronie interesów

majątkowych najbliższych członków rodziny spadkodawcy, wymienionych w art. 991 § 1 k.c., przez zapewnienie im, niezależnie od woli spadkodawcy, a nawet wbrew jego woli, roszczenia pieniężnego odpowiadającego określone mu w powołanym przepisie ułomkowi wartości ich udziału w spadku, który by im przypadał przy dziedziczeniu ustawowym (por. Wyrok Sądu Najwyższego sygn. V CSK 385/12). Instytucja zachowku służy urzeczywistnieniu pewnych obowiązków moralnych, jakie spadkodawca ma wobec najbliższych. Roszczenie o zachówek może stanowić naruszenie prawa podmiotowego, sprzeczne z zasadami współżycia społecznego wówczas, gdyby w świetle zasad lub wartości moralnych, powszechnie, społecznie akceptowanych, żądanie zapłaty należności z tytułu zachowku musiało być ocenione negatywnie.

Pozwana podnosiła, iż powódka nie miała praktycznie żadnego kontaktu z ojcem, nie starała się nawiązać z nim żadnej relacji, okresowo upominała się tylko o alimenty. W ocenie Sądu zważywszy na okoliczności w jakich doszło do rozstania spadkodawcy z matką powódki (spadkodawca został skazany za znęcanie się nad byłą żoną), nie sposób uznać, iż od powódki należy wymagać jakiejś wyjątkowej wdzięczności i wykazywania przywiązania do ojca, który nie wykazywał żadnego zainteresowania swoją córką ani jej potrzebami. Wskazać należy, iż także regulowanie alimentów wskutek decyzji Sadu, nie świadczy o tym aby spadkodawca w sposób właściwy dbał o utrzymanie i rzeczywiste potrzeby córki. Jeśli chodzi o autorstwo listu z dnia 09.09.2008 roku (k.130), pozwana pomimo obciążającego ją w tym zakresie ciężaru dowodu nie udowodniła, iż to powódka takowy list napisała, nawet jeżeli był napisany w jej imieniu. Jeżeli nawet trudno uznać stosunki powódki z ojcem jako zażyłe, to jednak brak jest okoliczności wskazujących aby powódka dopuszczała się względem ojca niestosownych zachowań, gdyby tak było zapewne spadkodawca w testamencie wydziedziczyłby swoją córkę a tego nie uczynił. Zgodzić się należy z powódką, iż na trudne relacje powódki z ojcem miało wpływ wiele czynników. Małżeństwo rodziców powódki zakończyło się rozwodem, po rozwodzie spadkodawca był kilkakrotnie żonaty i to z młodszymi kobietami co nie rzutowało na dobre relacje z córką. W 1994 roku, spadkodawca został skazany za znęcanie się nad matką powódki, a powódka jako dziecko była świadkiem niewłaściwych relacji pomiędzy jej rodzicami. Wedle twierdzeń powódki starała się kilka razy telefonicznie skontaktować z ojcem co się jej nie udało, próbowała także utrzymywać kontakt listowny bez jakiegokolwiek odzewu ze strony ojca.

Jak już wspomniano roszczenie o zachówek można uznać za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego wówczas, gdy w świetle zasad lub wartości moralnych żądanie zapłaty zachowku musiało być ocenione negatywnie, wręcz nagannie. W ocenie Sądu podnoszone przez pozwaną zarzuty w kontekście uprzednich zachowań spadkodawcy wobec własnej córki i jej matki, nie mogą zostać uznane przez Sąd za wystarczające do uwzględnienia zarzutu z art. 5 kc.

Zgodnie z treścią art. 991 § 1 kc, zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni - dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadał przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - połowa wartości tego udziału /zachówek/. W myśl § 2 cytowanego przepisu jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia. W celu obliczenia zachowku należy najpierw określić udział spadkowy stanowiący podstawę do obliczenia zachowku. Biorąc pod uwagę, że w chwili śmierci W. K. był żonaty i miał tylko dwie córki w przypadku dziedziczenia ustawowego powódce przypadłby spadek w wysokości 1/3 części. Niespornym była okoliczność, iż powódka domagała się połowy wartości udziału jaki by jej przypadł w wyniku dziedziczenia ustawowego albowiem nie spełnia przesłanek do domagania się zachowku w wyższej wysokości tj. 2/3 części.

Po uwzględnieniu długów spadkowych, czysta wartość masy spadkowej po W. K. wynosi 1.303.345,83 złotych (1.308.499,95 – 5.154,12). Udział spadkowy jaki przypadał by powódce jako spadkobierczyni ustawowej – 1/3 wynosi 434.448,61 złotych. Zachówek stanowiący 1/2 udziału przypadającego w przypadku dziedziczenia ustawowego wynosi 217.224,30 złotych.

W związku z uznaniem żądania powódki za uzasadnione, na podstawie art.991§1 i 2 kc, zasądził od pozwanej B. P. na rzecz powódki S. K., kwotę 217.224,30 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 08.02.2014 roku do dnia zapłaty tytułem zachowku.

W pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu z przyczyn jak wskazano powyżej o czym Sąd orzekł jak w pkt 3 wyroku.

O odsetkach Sąd orzekł zgodnie z art.481 kc. zgodnie z którym, jeśli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody. Skoro powódka domagała się zasądzenia odsetek od dnia doręczenia pozwu pozwanej, zaś odpis pozwu został doręczony pozwanej w dniu 07.02.2014 roku (k.143), od dnia następnego tj. 08.02.2014 roku pozwana pozostawała w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia na rzecz powódki.

Wyrokowi w pkt.1 zasądającym świadczenie na rzecz powódki, Sąd nadał rygor natychmiastowej wykonalności w zakresie kwoty 50.000 złotych na podstawie art.333§1 pkt.2 kpc, w zakresie uznanym przez pozwaną.

Sąd nie znalazł podstaw do rozłożenia zasądzzonego roszczenia na rzecz powódki na raty zgodnie z art.320 kpc. Zgodnie z tym przepisem w szczególnie uzasadnionych przypadkach Sąd w wyroku może w wyroku rozłożyć na raty zasądzone świadczenie. W ocenie pozwanej, powodem takowym jest okoliczność, iż poniosła duże wydatki związane z pogrzebem i nakładami na nieruchomości (k.113).

W ocenie Sądu wskazywane przez pozwaną okoliczności nie sposób uznać za szczególne i uzasadniające rozłożenie świadczenia na raty. Wskazać należy, iż pozwana doskonale wiedziała, iż powódce należy się zachowek po spadkodawcy, mimo to wolała dokonywać nakładów na odziedziczoną nieruchomość, niż spełnić ciężące na niej zobowiązanie. Wskazać także należy, iż jako kolejna żona spadkodawcy, powódka odziedziczyła z pominięciem najbliższej rodziny (córci) znaczny majątek – sama wartość nieruchomości oszacowana na 2010 rok wynosiła prawie 1.150.000 złotych. W związku z czym, pozwana ma możliwości chociażby obciążenia nieruchomości hipoteką ażeby zadośćuczynić swojemu zobowiązaniu. Nie wydaje się zasadne premiowanie pozwanej w takiej sytuacji dodatkowym rozłożeniem świadczenia na raty, w przypadku posiadania przez nią majątku o tak znacznej wartości.

W pkt. 4 wyroku na podstawie art. 98 kpc, w zw. z art.100 kpc, zgodnie z odpowiedzialnością za wynik procesu i wygraniem sprawy przez powódkę praktycznie w całości, Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powódki koszty procesu w kwocie 18.079,00 złotych. Na koszty te składają się – kwota 7200 złotych wynagrodzenie pełnomocnika zgodnie z § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. 2002 r., Nr 162, poz. 1348), kwota 17 złotych opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, oraz kwota 10.862 złotych opłaty sądowej od uwzględnionej części powództwa.

Mając powyższe na względzie, Sąd orzekł jak w wyroku.---

SSO Mariusz Solka

Zarządzenia:

1. Odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć:

a. Pełnomocnikowi powódki;

b. Pełnomocnikowi pozwanej.

SSO Mariusz Solka